

Секція 5

Облік, аудит і оподаткування діяльності підприємств

ІНТЕГРАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ДИСКРИМІНАНТНОГО АНАЛІЗУ

Бахтар О.О.

Науковий керівник: Голеско І.О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах нестабільної економіки, уповільнення платіжного обороту, високої інфляції, нестабільності податкової системи, політичної нестабільності, невизначеності інститут банкрутства набуває все більшого поширення..

З метою вирішення одного з найважливіших завдань теорії антикризового управління підприємством – діагностики ймовірності банкрутства та перспективного оцінювання фінансових наслідків його виникнення – у практиці комплексного економічного аналізу широко використовують сучасні методики виявлення, розпізнавання та прогнозування несприятливих тенденцій розвитку господарських суб'єктів. Основною методикою прогнозування стану неплатоспроможності та банкрутства підприємств, яку найчастіше використовують у сучасній науковій літературі, є багатофакторна модель оцінювання фінансового стану, що побудована за допомогою дискримінантного аналізу. Метою застосування подібного підходу є вивчення та вимірювання впливу рівня незалежних факторних показників – результатів фінансово-господарської діяльності підприємства на залежний інтегральний показник фінансового стану. Розподіл господарських суб'єктів за умовними класами прогнозованої платоспроможності здійснюють на підставі побудови дискримінантної функції:

$$Z = a_1X_1 + a_2X_2 + \dots + a_nX_n, \quad (1)$$

де Z – диференційний індекс (інтегральний показник фінансового стану);

X_1, X_2, \dots, X_n – незалежні змінні (показники) дискримінантної моделі;

a_1, a_2, \dots, a_n – параметри перемінних дискримінантної моделі.

У зарубіжних країнах найбільш поширеними є дискримінантні факторні моделі оцінювання фінансового стану, що побудовані за допомогою мультиплікативного дискримінантного аналізу Альтмана, Тоффлера та Тішоу, Беєрмана, Ліса. На думку більшості експертів, відомі у світі алгоритми інтегрального оцінювання фінансового стану не повною мірою підходять для завдань антикризового фінансового управління вітчизняними підприємствами та потребують суттєвої адаптації у зв'язку з невідповідністю умов господарювання, розбіжностями у законодавчому та інформаційному підґрунтях.

Крім того, частиною науковців було розроблено аналогічні дискримінантні моделі із власними параметрами на підставі даних вибіркової сукупності господарських суб'єктів країн пострадянського простору.

Дискримінантний аналіз вирішує задачі побудови дискримінантної функції та класифікації об'єктів за принципом максимальної подібності (віднесення окремого спостереження до одного із класів на підставі певного набору параметрів). На першому його етапі здійснюється відбір факторів або незалежних змінних дискримінантної моделі. З цією метою проводяться розрахунки та надається економічна оцінка аналітичних показників фінансово-економічної діяльності підприємств певної галузі. Джерелом економічної інформації є облікові дані річної фінансової звітності. За результатами їх аналізу відбирається певна кількість незалежних фінансових звітів із різним рівнем фінансової стійкості та проводиться попередній відбір найбільш значущих вхідних факторів, які охоплюють усі основні групи фінансово-економічних показників діяльності підприємств.

Подальший аналіз включає групування найбільш вагомих коефіцієнтів фінансової звітності підприємств та визначення щільності кореляційного зв'язку між ними. З розрахунків виключаються фінансові коефіцієнти із щільною кореляційною залежністю, насамперед ті, що об'єднані в одну аналітичну групу фінансового аналізу та розраховуються на підставі одних і тих самих статей балансу. Імовірний тісний лінійний статистичний зв'язок між такими фінансовими показниками свідчить, що з ними модель не буде відповідати вимогам щодо мультиколінеарності та буде непридатною для економічної інтерпретації.

Найбільш складним і відповідальним етапом аналізу є розрахунок значення дискримінантної функції та визначення константи дискримінації, що дасть змогу перевірити вірність розподілу статистичних спостережень за вже існуючими класами фінансової стійкості, а також провести класифікацію нових об'єктів. Подальшу економічну інтерпретацію значень інтегрального показника фінансового стану необхідно здійснювати таким чином:

– якщо величина диференційного індексу Z більше нуля ($Z > 0$), фінансовий стан підприємства отримує загальну оцінку «задовільно», вірогідність втрати фінансової стабільності та банкрутства є невеликою;

– у випадку, коли величина константи дискримінації Z дорівнює або є меншою за нуль ($Z \leq 0$), фінансовий стан підприємства оцінюється на «незадовільно», характеризується неефективним розміщенням та використанням ресурсів. Ймовірність втрати фінансової стабільності та банкрутства при цьому є достатньо великою.

Інтегральний показник фінансового стану Z доцільно використовувати як індикатор поточного фінансового стану підприємств і постійно (не менше, ніж один раз на квартал) розраховувати на підприємствах за підсумками квартальної фінансової звітності. Якщо його значення дорівнює нулю або менше, необхідним постає поглиблений комплексний аналіз фінансового стану підприємства з визначенням заходів його поліпшення.

Література:

1. Бень Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. – 2012. – № 6. – С. 52-60.
2. Гриценко Л.Л. Дискримінантна модель діагностики банкрутства малих підприємств / Л.Л. Гриценко, І.М. Боярко, А.А. Губар // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 5 (95). – С. 256-261.
3. Терещенко О. Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового положення підприємства / О. Терещенко // Економіка України. – 2003. – №8. – С. 38-45.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБЛІКОВОГО АПАРАТУ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНОГО ОБРОБЛЕННЯ ДАНИХ

Боцман І.

*Науковий керівник: Касатонова І.А., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Складність управління діяльністю апарата облікового процесу в умовах автоматизації зумовлюється наявними тісними інформаційними зв'язками облікових задач із задачами інших підрозділів, і полягає в потребі чіткого розподілу функцій облікового персоналу та забезпечення взаємодії з персоналом управлінських і виробничих підрозділів (рис. 1).

В процесі своєї діяльності будь-яке підприємство здійснює певні операції, які складають його господарську діяльність. Всі без винятку операції повинні бути зафіксовані, саме це є функцією господарського обліку. Бухгалтерський облік є ланкою, яка поєднує господарську діяльність підприємства і осіб, що приймають відповідні рішення. Дані про господарську діяльність є входом в систему бухгалтерського обліку, а корисна інформація для осіб, які приймають рішення, - виходом з неї [2, с. 14].

Автоматизоване оброблення облікових даних докорінно змінює умови і характер роботи облікового персоналу, підвищуючи продуктивність і якість його праці, зумовлює потребу вдосконалення організаційної структури бухгалтерії та інших взаємопов'язаних структурних підрозділів підприємства.

Для цього: розробляються відповідні документи, що регламентують діяльність (положення про бухгалтерський облік, посадові інструкції тощо), де чітко визначено склад і форми інформації, що передаватимуться, термін її передавання, відповідальність, порядок усунення розбіжностей тощо; визначається загальне коло робіт у бухгалтерському обліку, які виконують облікові працівники незалежно від їх розподілу за ділянками обліку, та функціональних обов'язків працівників, які відповідають за конкретну ділянку.

На бухгалтерський персонал підприємства покладено виконання організаційно-методичних, контрольно-аналітичних та інформаційних функцій, які за місцем і призначенням можна об'єднати в групи.